

โรงพยาบาลเรณูนคร

ระดับเอกสาร : วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI -IC-004-00-08.65

ฉบับที่ : 2 (ปรับปรุงครั้งที่1)

เรื่อง : : แนวทางปฏิบัติการจัดการมูลฝอยในโรงพยาบาล

วันที่ : 5 สิงหาคม 2565

แผนก : งานพยาบาลควบคุมการติดเชื้อ

แผนกที่เกี่ยวข้อง : ทุกแผนกในโรงพยาบาล

ผู้จัดทำ :

(...นางภาณินนุช เณธิชัย...)

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

ผู้ทบทวน :

(นายสรวิทย์ ศรีสิงห์เดช)

ตำแหน่ง นายแพทย์ปฏิบัติการ

ผู้อนุมัติ :

(นายไพศาล พลโลก)

ตำแหน่ง นายแพทย์ชำนาญการ รักษาการในตำแหน่ง

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเรณูนคร

	วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI-IC-004-00-08.65	ผู้จัดทำ : งานพยาบาลควบคุมการติดเชื้อ
	เรื่อง : แนวทางปฏิบัติการจัดการมูลฝอยในโรงพยาบาล	หน้า : 1/6

๑.วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในรพ.สต. คปสอ.เรณูนคร
๒. เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจสามารถคัดแยกและทิ้งมูลฝอยได้ถูกต้อง
๓. เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อและอันตรายจากการจัดการมูลฝอยไม่ถูกต้อง
๔. เพื่อให้ผู้มารับบริการและบุคลากรของโรงพยาบาลมีความปลอดภัยในการทำงาน

๒.เป้าหมาย : เพื่อจัดการมูลฝอยทุกประเภทได้อย่างถูกต้อง

๓.ผู้รับผิดชอบ : บุคลากรที่ปฏิบัติงานใน รพ.สต.ทุกแห่งในเขตอำเภอเรณูนคร

๔. คำนิยามศัพท์ :

มูลฝอย หมายถึง วัสดุที่เหลือทิ้งจากการใช้สอยของมนุษย์หรือเกิดจากกระบวนการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และบริการต่างๆ

การจัดการมูลฝอย หมายถึง การคัดแยกมูลฝอย การจัดเก็บ ขนย้าย รวบรวมและกำจัดมูลฝอย

มูลฝอยติดเชื้อ หมายถึง มูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณที่สามารถทำให้เกิดโรคได้ถ้ามีการสัมผัสหรือ ใกล้ชิดกับมูลฝอยนั้น และหมายความรวมถึงมูลฝอยดังต่อไปนี้ ที่เกิดขึ้นหรือใช้ในกระบวนการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์ การรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรค การทดลองเกี่ยวกับโรคและการตรวจชันสูตรศพ หรือ ซากสัตว์ รวมทั้งในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว

- (๑) ซากหรือชิ้นส่วนของมนุษย์หรือสัตว์ ที่เป็นผลมาจากการผ่าตัด การตรวจชันสูตรศพ หรือ ซากสัตว์ และการใช้สัตว์ทดลอง
- (๒) วัสดุของมีคม เช่น เข็ม ใบมีด กระบอกฉีดยา หลอดแก้ว ภาชนะที่ทำด้วยแก้ว สไลด์ และแผ่นกระจกปิดสไลด์
- (๓) วัสดุซึ่งสัมผัสหรือสงสัยว่าจะสัมผัสกับเลือด ส่วนประกอบของเลือด ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเลือด สารน้ำจากร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์ วัคซีนที่ทำจากเชื้อโรคที่มีชีวิต เช่น สำลี ผ้า ก๊อช ผ้าต่างๆ ท่อยาง เป็นต้น
- (๔) มูลฝอยทุกชนิดที่มาจากห้องรักษาผู้ป่วยติดเชื้อร้ายแรง

มูลฝอยทั่วไป หมายถึง ขยะมูลฝอยที่มีอันตรายน้อย ได้แก่ พวกเศษอาหาร เศษบรรจุภัณฑ์ต่างๆ เศษกระดาษ เศษผ้า พลาสติก เศษหญ้าและใบไม้ ฯลฯ

มูลฝอยอันตราย หมายถึง มูลฝอยที่มีส่วนประกอบหรือปนเปื้อนสารเคมีอันตราย สารไวไฟ สารที่เกิดปฏิกิริยาได้ง่าย สารที่มีความเป็นพิษ สารที่มีฤทธิ์กัดกร่อนหรือสารอันตรายใดที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

	วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI-IC-004-00-08.65	ผู้จัดทำ : งานพยาบาลควบคุมการติดเชื้อ
	เรื่อง : แนวทางปฏิบัติการจัดการมูลฝอยในโรงพยาบาล	หน้า : 2/6

มูลฝอยรีไซเคิล หมายถึง มูลฝอยที่สามารถนำไปผ่านกระบวนการแปรสภาพ เช่น การหลอม เพื่อให้เป็นวัสดุใหม่แล้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกครั้ง ซึ่งวัสดุนั้นอาจจะเป็นผลิตภัณฑ์เดิมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ก็ได้ ได้แก่ แก้ว ขวด กระจก กระดาษ พลาสติก โลหะ เช่น เหล็ก อะลูมิเนียม ทองแดง ตะกั่ว เป็นต้น

ที่พักมูลฝอย หมายถึง สถานที่สำหรับเก็บพักมูลฝอยจากหน่วยบริการต่างๆ ชั่วคราว ระยะเวลาในการเก็บไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมงหรือ ๑ วัน เพื่อรอการขนย้ายไปกำจัดต่อไป

ที่พักรวมมูลฝอย หมายถึง สถานที่สำหรับเก็บพักมูลฝอยรวมทั้งหมดในโรงพยาบาล เพื่อรอการกำจัดเองหรือส่งต่อให้หน่วยงานภายนอกไปกำจัด ระยะเวลาการเก็บไม่เกิน ๗ วัน

๕. วิธีปฏิบัติ

๑. การเตรียมภาชนะสำหรับการจัดเก็บ

ประเภทมูลฝอย	ภาชนะในการจัดเก็บ
๑. มูลฝอยติดเชื้อ	ใส่ถุงแดง ติดสติ๊กเกอร์มูลฝอยติดเชื้อ ทั้งในถังมูลฝอยติดเชื้อ
๒. ของมีคมติดเชื้อ	ใส่กระป๋องหรือแกลลอนพลาสติกแข็ง ฝาปิดป้องกัน การหกเรี่ยราด ติดสติ๊กเกอร์ของมีคมติดเชื้อ ใส่ถุงแดงเมื่อเต็ม ทั้งในถังมูลฝอยติดเชื้อ
๓. มูลฝอยทั่วไป	ใส่ถุงดำ ทั้งในถังมูลฝอยทั่วไป
๔. มูลฝอยอันตราย	ใส่ถุงเหลือง ทั้งในถังมูลฝอยอันตราย
๕. มูลฝอยรีไซเคิล	ใส่ถุงดำ ทั้งในถังมูลฝอยรีไซเคิล

๒. การคัดแยกมูลฝอย

แยกมูลฝอยออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๒.๑ มูลฝอยติดเชื้อ

- สำลีทำแผลและก๊อชปิดแผล
- Syringe ใช้แล้วทิ้ง (ยกเว้นเข็มฉีดยา)
- กระบอกเจาะเลือดและชุดให้เลือด หลอดบรรจุเลือดส่ง Lab
- เศษชิ้นเนื้อ อวัยวะของมนุษย์และสัตว์ทดลอง
- ถุงใส่ปัสสาวะ สายสวนและท่อระบายต่างๆ
- ชิ้นส่วนวัสดุการแพทย์ที่ปนเปื้อนเชื้อโรค เลือด น้ำเหลือง ปัสสาวะ อุจจาระ

เสมหะและสารคัดหลั่งต่างๆ

- ผ้าอ้อมสำเร็จรูป ผ้าอนามัย ถุงยางอนามัยที่ใช้แล้ว
- ตลับเก็บอุจจาระ ครอบเก็บปัสสาวะ
- ถุงมือที่สัมผัสเลือดและน้ำเหลือง

โรงพยาบาลเรณูนคร 	วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI-IC-004-00-08.65 เรื่อง : แนวทางปฏิบัติการจัดการมูล ฝอยในโรงพยาบาล	ผู้จัดทำ : งานพยาบาลควบคุมการติดเชื้อ หน้า : 3/6
---	---	--

- ถุงมือที่ใช้แล้วทิ้ง (ให้ถือว่าติดเชื้อ)
- รกติดเชื้อ เช่น รกจากมารดาที่ติดเชื้อ HIV ,Hepatitis-B เป็นต้น
(แช่ฟอร์มาลินฆ่าเชื้อก่อนใส่ถุงแดงส่งเผา)
- รกปกติ ที่ทิ้งทิ้งรก ในระบบบำบัดน้ำเสีย แล้วรดน้ำตามมากๆ
- **ของมีคมติดเชื้อ**
 - เข็มฉีดยา, Medicut , Scalp vein
 - หลอดแก้ว หลอดยาแตก ปรัชแตก ขวดยาแตก
 - ขวดวัคซีน
 - เข็มเจาะเลือดที่ปลายนิ้ว (Blood lancet)
 - ใบมีดผ่าตัด เข็มเย็บแผล
 - แผ่นสไลด์แก้ว

๒.๒ มลฝอยทั่วไป

- เศษอาหารและภาชนะบรรจุภัณฑ์ต่างๆ
- เปลือกผลไม้
- ถุงพลาสติก
- เศษกระดาษชนิดต่างๆ กระดาษเช็ดมือ กระดาษทิชชู
- วัสดุสำนักงานที่หมดสภาพหรือชำรุด
- ซองวัสดุทางการแพทย์
- เศษกิ่งไม้ ใบไม้ เศษวัชพืช

๒.๓ มลฝอยอันตราย

- ถ่านไฟฉาย
- แบตเตอรี่ที่หมดอายุ
- กระจกสเปร์ย
- กระจกหรือขวดยาฆ่าแมลง
- หลอดไฟ
- ขวดฟอร์มาลิน

๒.๔ มลฝอยรีไซเคิล

- กระดาษ
- พลาสติก
- ขวดแก้ว
- โลหะ ได้แก่ เหล็ก อลูมิเนียม ทองแดง สแตนเลส เป็นต้น

 โรงพยาบาลเรณูนคร	วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI-IC-0034-00-08.65	ผู้จัดทำ : งานพยาบาลควบคุมการติดเชื้อ
	เรื่อง : แนวทางปฏิบัติการจัดการมูลฝอยในโรงพยาบาล	หน้า : 4/6

๓. การรวบรวมและขนย้ายมูลฝอย

๓.๑ ให้แยกมูลฝอย เป็นมูลฝอยติดเชื้อ ของมีคมติดเชื้อ มูลฝอยทั่วไป มูลฝอยอันตรายและมูลฝอยรีไซเคิล ในหน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมูลฝอยนั้นๆ

๓.๒ เก็บรวบรวมมูลฝอยเมื่อมีปริมาณ ๓ ใน ๔ ของถุง แล้วมัดปากถุงให้แน่นด้วยเชือกฟาง หากเป็นของมีคมให้บรรจุประมาณ 3/4 ส่วนของกล่อง ติดสติ๊กเกอร์มูลฝอยติดเชื้อ ระบุหน่วยงานที่รวบรวม ก่อนขนย้ายมูลฝอยออกจากหน่วยงาน ให้ตรวจสอบสภาพของถุงด้วยว่าไม่รั่วซึม หากรั่วซึมให้ซ้อนถุงอีกชั้น

๓.๓ ให้ผู้รับผิดชอบขนย้ายมูลฝอยในหน่วยงาน ขนย้ายมูลฝอยไปเก็บหรือพักไว้ในสถานที่ที่กำหนด

๓.๔ ให้ขนย้ายมูลฝอยในช่วงเวลาที่กำหนด คือช่วง ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

๓.๕ ขณะเคลื่อนย้ายถุงมูลฝอย ให้ใช้มือจับที่คอถุงใส่ถุงหิ้ว ห้ามลาก อุ้ม แบกหรือโยนโดยเด็ดขาด

๓.๖ ในระหว่างการขนย้ายมูลฝอย ห้ามแฉะหรือพักในที่ใดๆ

๓.๗ หากมีมูลฝอยตกหล่นหรือหกเลอะระหว่างเส้นทางขนย้าย ให้ใช้คีมคีบสิ่งของหรือเก็บโดยสวมถุงมืออย่างหนา ถ้าเป็นของเหลวให้ใช้กระดาษเช็ดออกให้มากที่สุดก่อนราดด้วยแอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อโรคและเช็ดล้างด้วยน้ำผงซักฟอกและตามด้วยน้ำสะอาดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง มูลฝอยที่เกิดจากการเช็ดล้างให้ทิ้งใส่ในถุงมูลฝอยติดเชื้อ

๓.๘ ขนย้ายมูลฝอยตามเส้นทางที่กำหนด ดังนี้

๓.๘ ซึ่งนำหนักมูลฝอยก่อนนำเข้าเก็บไว้ในห้องพักรวมมูลฝอยโดยแยกตามประเภทของมูลฝอยติดเชื้อและมูลฝอยทั่วไป เสร็จแล้วปิดประตูห้องให้มิดชิดเพื่อป้องกันสัตว์และแมลงรบกวน ไม่ควรนำไปวางบนรถเข็นที่ทำความสะอาดเสร็จแล้วหรือวางไว้ภายนอกห้องโดยเด็ดขาด

๓.๑๐ ล้างทำความสะอาดรถเข็นมูลฝอยโดยขัดล้างด้วยน้ำและผงซักฟอกและล้างออกด้วยน้ำสะอาด ตากแดดให้แห้งก่อนนำไปเก็บในโรงเก็บ และห้ามนำไปใช้ในกิจการอื่นโดยเด็ดขาด

๓.๑๑ เจ้าหน้าที่ขนย้ายมูลฝอยจะต้องล้างมือและทำความสะอาดร่างกายทุกครั้งหลังเสร็จสิ้นภารกิจ

๔. การกำจัดมูลฝอย

๔.๑ มูลฝอยติดเชื้อ กำจัดโดยวิธีการเผาในเตาเผา (บริษัทรับเหมากำจัด)

๔.๒ มูลฝอยทั่วไป เทศบาลรับไปกำจัด และส่วนที่เป็นเศษกิ่งไม้ ใบไม้จะเผาในหลุมเผา

๔.๓ มูลฝอยอันตราย ทิ้งในหลุมมูลฝอยอันตรายและฝังกลบเมื่อเต็ม

๔.๔ มูลฝอยรีไซเคิล จำหน่ายหรือนำไปดัดแปลงนำกลับมาใช้ใหม่

๕. การแต่งกายเจ้าหน้าที่ขนย้ายมูลฝอย

๕.๑ สวมหมวกคลุมผม (Cap)

๕.๒ ผ้าปิดปาก-จมูก (Mask)

๕.๓ ถุงมืออย่างหนายาวถึงข้อศอก (Heavy Duty Glove)

๕.๔ รองเท้ายางหุ้มข้อหรือรองเท้าบูท (Footware)

๕.๕ เสื้อคลุม (Gown) ทั้งแบบแขนสั้นและแขนยาว

 โรงพยาบาลเรณูนคร	วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI-IC-004-00-08.65	ผู้จัดทำ : งานพยาบาลควบคุมการติดเชื้อ
	เรื่อง : แนวทางปฏิบัติการจัดการมูล ฝอยในโรงพยาบาล	หน้า : 5/6

๕.๖ ชุดกันเปื้อน (Apron) เช่น เอี๊ยมผ้าอย่างกันเปื้อน

๖. อุปกรณ์ในการขนย้ายมูลฝอย

๖.๑ รถเข็นมูลฝอย จำนวน ๒ คัน คือ ๑. รถเข็นมูลฝอยติดเชื้อ ๒. รถเข็นมูลฝอยทั่วไป

๖.๒ ถุงใส่มูลฝอยประเภทต่างๆ ได้แก่ สติกเกอร์ เชือกฟาง น้ำยาฆ่าเชื้อโรค เหล็กคียบ เป็นต้น

๗. การทำความสะอาดที่พักรวมมูลฝอย

หลังจากนำขยะออกจากจุดพักรวมมูลฝอยติดเชื้อและไม่ติดเชื้อทุกครั้ง ควรทำความสะอาด โดยการฉีดด้วยน้ำและขัดล้างด้วยผงซักฟอก โดยน้ำทิ้งจากการล้างจะต้องไหลลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค

๖. เครื่องชี้วัดคุณภาพ ร้อยละการจัดการมูลฝอยถูกต้อง > ๘๐

๗. เอกสารอ้างอิง

สถาบันบำราศนราดูร กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ ๑. สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์ นนทบุรี .๒๕๖๓.

กัธธ มาลาธรรม และยงค์ รงค์รุ่งเรือง .คู่มือปฏิบัติการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ ๒ นนทบุรี: สถาบันบำราศนราดูร . กระทรวงสาธารณสุข ,๒๕๖๐.

อะเคื้อ อุณหเลขกะ .หลักและแนวปฏิบัติการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ ๒ โรงพิมพ์มิ่งเมือง .เชียงใหม่ ,๒๕๕๕.

คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการ การบริหารงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของบุคลากรในสถานพยาบาลเพื่อการรับรองคุณภาพ(HA) รุ่นที่ ๗ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปี ๒๕๕๓.

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย คู่มือการประเมินคุณภาพการจัดการมูลฝอยติดเชื้อสำหรับโรงพยาบาล

โรงพยาบาลเรณูนคร 	วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI-IC-004-00-08.65	ผู้จัดทำ : งานพยาบาลควบคุมการติดเชื้อ
	เรื่อง :แนวทางปฏิบัติการจัดการมูล ฝอยในโรงพยาบาล	หน้า : 6/6

๘. ภาคผนวก

มูลฝอยอันตราย

กระจกสเปร์ย เศษแก้ว หลอดไฟชำรุด ถ่านไฟฉายหรือ
 แบตเตอรี่หมดอายุ กระจกหรือขวดบรรจุยาฆ่าแมลง
 หรือสารเคมีที่เป็นพิษ ฯลฯ

มูลฝอยอันตราย

กระจกสเปร์ย เศษแก้ว หลอดไฟชำรุด ถ่านไฟฉายหรือ
 แบตเตอรี่หมดอายุ กระจกหรือขวดบรรจุยาฆ่าแมลง
 หรือสารเคมีที่เป็นพิษ ฯลฯ

มูลฝอยรีไซเคิล

กล่องกระดาษ กระดาษ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก
 โลหะ(อลูมิเนียม ทองแดง ทองเหลือง เหล็ก สแตนเลส)

มูลฝอยทั่วไป

เศษอาหาร ภาชนะบรรจุอาหารและเครื่องดื่มต่างๆ
 ได้แก่ ถุงพลาสติก กล่องโฟม แก้วกระดาษ เป็นต้น
 เศษกระดาษทิชชู ของใช้วัสดุการแพทย์ ฯลฯ